

Sketches spelen

Sketches spelen

Hugo Renaerts

Inleiding

In dit boek wordt u niet alleen wegwijs gemaakt in de wereld van de sketch. U vindt er naast allerlei adviezen en voorbeelden ook veel humor. Humor die u kunt gebruiken bij het samenstellen of uitvoeren van een sketch, maar ook humor om gewoon van te genieten, met moppen, foto's en verwijzingen naar pagina's op Youtube die u beslist aan het lachen zullen maken.

We komen terecht in een deel van de theaterwereld waar haast nog geen aandacht aan geschonken werd, al is een sketch al vele jaren – of eeuwen – lang een geliefkoosd onderdeel van vele revues, bonte avonden, showprogramma's of gewoon feesten. Een sketch blijft voor velen een minderwaardig afkooksel van toneel. Dit is beslist niet zo. Een goede sketch spelen is niet iedereen gegeven en zelfs grote acteurs vallen er mee door de mand.

Wat verstaan we onder ‘sketch’?

Een sketch is een kort komisch toneelstukje met een of meer acteurs. Het woord komt uit het Engels en betekent letterlijk ‘schets’, maar wordt in het Nederlands alleen gebruikt om die korte komische stukjes aan te duiden.

Nu kan men met een sketch alle kanten uit. Een sketch kan een kort stukje zijn in een ‘bonte avond’ of in een revue, dat wil zeggen een op zichzelf staande act als onderdeel van een voorstelling waarbij diverse artiesten optreden zoals zangers, muzikanten, goochelaars...

Gewoonlijk twee komieken brengen dan een stukje van een vijftal minuten met meestal kolderieke dialogen en een verrassend maar komisch slot.

In Nederland zijn met name André van Duin, Farce Majeure, Van Kooten en De Bie, Pisa, Jiskefet, Nieuw Dier, Draadstaal, Toren C en op de radio Spijkers met Koppen bekend om hun sketches. In België zijn Gaston & Leo, Jacques Vermeire, TV-Touché, Buiten de Zone, Bart Peeters en Hugo Matthysen en de Neveneffecten bekende makers van sketches. Bekende buitenlandse televisieprogramma's die uit een verzameling sketches bestaan zijn onder meer Monty Python's Flying Circus, The Fast Show, Little Britain, Mister Bean, Benny Hill, Tommy Cooper en Chappelle's Show. Ook het duo Dean Martin en Jerry Lewis deed veel sketches in films.

Hierna geven we enkele voorbeelden van sketches die te vinden zijn op Internet en die een duidelijk beeld geven van wat we als sketch in dit boek bedoelen. Het betreft meestal oude opnamen, omdat de traditionele sketch steeds terrein verliest in deze tijd en meer en meer richten de komieken zich naar monologen.

Woodpeckers

<https://www.youtube.com/watch?v=EX3z-YMOwf0>

De mounties

<https://www.youtube.com/watch?v=7XU6djjA95M>

Van Kooten en De Bie

<https://www.youtube.com/watch?v=BELNmsxSajM>

Jiskefet

<https://www.youtube.com/watch?v=Uyqa0ZQ-Av0>

Johnny Kraaykamp show - Sketch met Adèle Bloemendaal (06-10-1975)

<https://www.youtube.com/watch?v=vQ-0XouQAIa>

Rijk de Gooyer en Johnny Kraaykamp

<https://www.youtube.com/watch?v=GG-7xcHufC8>

Moeten we cabaret ook rekenen onder sketches? Daarover zullen de meningen verdeeld zijn. Ik persoonlijk denk van niet.

Het gaat in cabaret ook wel om korte komische stukjes, maar het verschil is subtiel: meestal is de humor bij cabaret iets fijner, minder banaal en hoofdzakelijk gericht op de humor van het woord, terwijl in een sketch meestal ook een kleine verkleedpartij komt kijken om de humor op te drijven.

In een echte sketch komt normaal gezien ook veel meer beweging kijken dan bij cabaret.

Maar we kunnen in een cabaretprogramma wel stukjes aantreffen die we onder 'sketch' kunnen rangschikken.

Als Toon Hemans, gerekend onder de grootste cabaretiers ooit, zich verkleed als ornitholoog, kunnen we dat een sketch noemen. Ook zijn goochelaar (de duif is dood) of zijn tv-proef (wat ruist er in het struikgewas) mogen we onder de sketches rangschikken. Een andere grote cabaretier als Wim Sonneveld laste af en toe een echte sketch in zoals Frater Vernantius, maar de meeste korte stukjes van de cabaretiers moeten we blijven rangschikken bij cabaret.

Wim Sonneveld:

<https://www.youtube.com/watch?v=Vh-Qe8ISKoo>

Toon Hermans:

<https://www.youtube.com/watch?v=x3UDctkmriQ>

Vroeger waren er veel sketches die gebracht werden voor de radio en hier was het woord dus ook heel belangrijk, maar met het verschijnen van de televisie werd de mimiek steeds belangrijker. De mogelijkheden van decor werden ook ingebouwd.

Bekende duo's met sketches waren toen de Mounties, Johnny Kraaykamp en Rijk de Gooyer in Nederland, gevolgd door André van Duin; de Woodpeckers en Theo Van den Bosch & Suzy Marleen in België, gevolgd door Gaston & Leo.

Die televisie bracht nog een ander element, namelijk het uitbouwen van een decor waarin de sketch zich afspeelde. De sketches van André van Duin en Gaston & Leo speelden zich af in een rijkelijk opgezet decor, speciaal gemaakt voor een kort stukje van hoogstens tien minuten.

André van Duin

<https://www.youtube.com/watch?v=Yh8JwR7eosQ>

Gaston & Leo

<https://www.youtube.com/watch?v=6s5UFUuDPk8>

Engeland en de Verenigde Staten brachten als eerste shows met een aaneenschakeling van sketches, zoals met de komieken Benny Hill, Tommy Cooper, Mister Bean en Monty Python.

Korte sketches die geen verband hielden met elkaar, maar elkaar in snel tempo opvolgden.

Benny Hill

<https://www.youtube.com/watch?v=hJC4HvpWewM>

Mister Bean

<https://www.youtube.com/watch?v=P8t4b4ZGcxg>

Tommy Cooper

<https://www.youtube.com/watch?v=5yNzkMqBToc>

Monty Python

<https://www.youtube.com/watch?v=4vuW6tQ0218>

Maar ook in een langere voorstelling zoals een toneelstuk of een film konden sketches worden ingelast. Ze hebben op zich niets met het verhaal te maken, maar geven de acteur(s) enkele ogenblikken om hun komisch talent te laten bewonderen.

Bekende filmkomieken gingen daar vaak gebruik van maken.

We kozen even een fragment uit ‘Sailor beware’, een film uit 1952, waarin Jerry Lewis op zeker ogenblik een bokswedstrijd moet aangaan. In wezen is dit wat de film betreft een totaal uit zijn verband gerukte sketch, maar wel heel grappig en geeft het Jerry Lewis de kans om niet alleen zijn mimiek maar ook zijn geweldige lichaamsbeheersing te laten zien. In de film ‘The Bell Boy’ met Jerry Lewis zien we alleen maar een opeenvolging van korte sketches.

Jerry Lewis en Dean Martin

<https://www.youtube.com/watch?v=FJOSqEVp5u0>

Danny Kaye gebruikte zowel in de film ‘The Wonder Man’ als ‘Nock on wood’ een tafereel waarin hij respectievelijk in een operavoorstelling en in een ballet terecht komt. De twee sketches werden uitstekend ingelast in de film, al is het duidelijk dat het scenario speciaal werd aangepast om deze sketches te kunnen inlassen. Het zijn echter visuele sketches, zoals we bijvoorbeeld ook zien in de kortfilm ‘Twice Two’ van Laurel en Hardy, met de bekende boterhamscène tijdens de maaltijd. Dit is niet het enige voorbeeld van het bekende duo, want ook in vele van hun langspeelfilms werden sketches ingelast die niets met het verhaal te maken hadden.

Danny Kaye, de wonderman:

<https://www.youtube.com/watch?v=G5l48W-CZ7Y>

Danny Kaye, nock on wood:

<https://www.youtube.com/watch?v=hsxyxn7WuFU>

Laurel & Hardy, Twice Two:

https://www.youtube.com/watch?v=V2IbMo_VKbE

In vele toneelkluchten komen ook korte fragmenten voor die in wezen niets met de loop van het verhaal te maken hebben, maar die de hoofdacteur of actrice de mogelijkheid geven om een kort hilarisch intermezzo in te lassen dat altijd wel kan aangepast worden aan de omstandigheden van het stuk. Of omgekeerd.

De laatste decennia is de sketch zoals ze traditioneel werd gebracht een beetje in verval geraakt en vervangen door de monoloog. Ook in toneelstukken of films worden steeds minder sketches ingelast omdat de regisseurs van oordeel zijn dat het verhaal daar mee onderbroken wordt, maar populair blijven sketches het nog altijd doen op allerlei feesten, waar men voor een korte komische onderbreking wil zorgen.

We hebben u met bovenstaande niet alleen proberen aan te tonen hoe we de traditionele sketch zien, maar hopen u ook enkele aangename en plezierige momenten voor de computer te hebben bezorgd.

De eetscène uit 'Twice Two' en Jerry Lewis als bokser